एवंकथंतदाह प्रकृत्येति अप्रसवधर्मानिर्गुणश्चपुरुषइतिविपरीतं ॥ ९ ॥ विकाराणांमहदादीनांद्रष्टारंनतुदृश्यं एवंप्रधानक्षेत्रज्ञयोःसाधर्म्यवैधर्म्येउक्त्वाक्षेत्रज्ञेश्वरयोरपिसाधर्म्यमाह अग्राह्याविति अग्राह्यौयतः पुरुषौचिद्रूपौअलिंगौलिंग्यतेज्ञाप्यतेनेनेतिगुणादिकंप्रतिसंबंधिलिंगंतद्राहित्यादसंहतौअत्यंतविविक्तौ ॥ १० ॥ नन्वलिंगयोर्जीवेशयोर्लिंगभेदप्रयुक्तोभेदःकुतःस्यादित्याशंक्यौपाधिकस्तयोर्भेदोनस्वतइ त्याशयेनाह संयोगेति संयोगोदृग्दृश्यसंबंधःलक्षणंज्ञापकंउत्पत्तिराविर्भावहेतुश्चयस्यससंयोगलक्षणोत्पत्तिः कर्तेतिकर्तुर्बुद्धौचित्प्रतिबिंबत्वंलक्षणमुक्तं ननुबुद्धिरेवचिच्छायापन्नाकर्त्रीकिंतदुभयेतरेणकर्त्रे त्याशंक्याह कर्मनिर्वृत्तिरिति कर्मणांशास्त्रीयाणांलौकिकानांचनिर्वृत्तिर्निष्पत्तिर्यस्मात् अयमर्थः कर्ताशास्त्रार्थवत्त्वादितिन्यायेनविधिनिषेधशास्त्राक्षिप्तःकश्चिन्नियोज्यस्तावदस्ति सचनबुद्धिः तस्याः काष्ठलोष्ठसमत्वेनानियोज्यत्वात् नापिपुरुषः अकर्तृत्वात् अतःशास्त्रार्थवत्त्वायतदुभयसंयोगजःकर्तावश्यंप्रधानेश्वरव्यतिरिक्तलक्षणोभ्युपेयइति सःकर्तायद्यथायथाकरणैरिंद्रियादिभिःसाधनैर्विचेष्टते कर्मकुरुतेतथातथातत्तद्योनिप्रदेनकर्मणासहितोमृज्यते अतःसमानेपिदृग्दृश्यसंयोगेदृश्योपाधिस्वरूपभेदात्कर्तृभेदइत्यर्थः एवंचकर्ताव्यवहारतस्तृतीयोपिपरमार्थतोदृक्कोटिरेवनतुदृश्यकोटिरितिदृष्टांतमुखे

प्रकृत्यासर्गधर्मिण्यातथात्रिगुणधर्मया॥विपरीतमतोविद्यात्क्षेत्रज्ञस्यस्वलक्षणं॥९॥ प्रकृतेश्चविकाराणांद्रष्टारमगुणान्वितं॥अग्राह्यौपुरुषावेतावलिंगत्वा दसंहतौ॥ १० ॥ संयोगलक्षणोत्पत्तिःकर्मणागृह्यतेयथा॥ करणैःकर्मनिर्वृत्तिःकर्तायद्यद्विचेष्टते॥ कीर्त्यतेशब्दसंज्ञाभिःकोहमेषोप्यसाविति॥ ११ ॥ उष्णी षवान्यथावस्त्रैस्त्रिभिर्भवतिसंवृतः॥ संवृतोयंतथादेहीसत्वराजसतामसैः॥ १२ ॥ तस्माच्चतुष्टयंवेद्यमेतैर्हेतुभिरावृतं॥ यथासंज्ञोह्ययंसम्यगंतकालेनमुह्यति ॥ १३ ॥ श्रियंदिव्यामभिप्रेप्सुर्वर्ष्मवान्मनसाशुचिः॥ शारीरैर्नियमैरुग्रैश्चरेन्निष्कल्मषंतपः॥ १४ ॥

नाहार्धेन कीर्त्यतइति यथास्वस्यकौंतेयत्वमजानानःकर्णःकःकौंतेयइतिपृच्छतिसएवसूर्येणप्रबोधितोऽहंकौंतेयइतिवक्तिएवमज्ञःकिंब्रह्मेतिपृच्छतिज्ञस्त्वहंब्रह्मेतिजानातिएवमेकस्मिन्नपिवस्तुन्युपाधिभेदाज्ज्ञा नाज्ञानकृतभेदाद्विभिन्नौशब्दप्रत्ययौभवतः संज्ञाप्रत्ययः एवंदृश्येप्येषोसाविति सामीप्यासामीप्यकृतौशब्दप्रत्ययावेकत्रापिभिन्नौभवतएवंजीवेशाविति ॥ ११ ॥ ननुविनिगमकाभावाद्दृश्यकोटिरेवकर्ताकथं नेत्याशंक्याह उष्णीषवानिति वस्त्रैःवस्त्रवदाच्छादकैस्त्रिभिःस्थूलसूक्ष्मकारणदेहैः यथाउष्णीषीउष्णीषादन्यएवंदेहीगुणेभ्योन्यइत्यर्थः नहिप्रतिबिंबमुखंदर्पणेदृश्यमानमपिदर्पणकोटिगतंतथाजीवोपीतिभा वः ॥ १२ ॥ चतुष्टयंद्वेपुंप्रधानयोःसाधर्म्यवैधर्म्येद्वेजीवेश्वरयोश्चसाधर्म्यवैधर्म्येइति एतैःपूर्वोक्तैःअनाद्यंतत्वेनचिज्जडत्वेनअसंहतत्वेनकर्तृत्वेनचेतिचतुर्भिर्हेतुभिःआवृतमपिमयासम्यग्व्याख्यातमित्यर्थः यथासंज्ञःउक्तविधंज्ञानमनतिक्रांतः अंतकालेसिद्धांतसमये ॥१३॥ एतच्चतुष्टयंज्ञात्वायत्कर्तव्यंतदाह श्रियमिति दिव्यांदिविहार्दाकाशेब्रह्मणिभवां वर्ष्मवान्देहवान् शारीरैःशरीरनिर्वर्त्यैःनियमैः शौचसंतो षतपःस्वाध्यायेश्वरप्रणिधानाख्यैः निष्कल्मषंनिष्कामंतपःयोगं ॥ १४ ॥

Digitized by Google